

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych PIT i podatku dochodowego od osób prawnych CIT są dzielone pomiędzy skarb państwa i jednostki samorządu terytorialnego. Stanowią one zasadniczą część dochodów własnych j.s.t., a tym samym w istotny sposób wpływają na możliwość finansowania przez samorządy ich zadań własnych. Na wysokość tych dochodów wpływ ma polityka fiskalna państwa, z góry ustalająca system preferencji podatkowych w konstrukcji PIT i CIT oraz zmiany koniunktury gospodarczej. Wielkość udziału gminy we wpływach z podatku PIT w 2023 r. wynosi 38,40% natomiast powiatu 10,25 %.

Rok 2021 był „granicznym” rokiem dla systemu finansów samorządowych, kończącym obowiązywanie dotychczasowego sprawdzonego systemu dochodów JST. Od roku 2022 zaczął obowiązywać nowy, istotnie zmieniony system, który spowodował radykalne zmniejszenie wpływów z tego zasadniczego jak dotąd źródła dochodów bieżących gminy jakim są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych. Główny wpływ na tą sytuację miał tzw. ”Polski Ład” oraz dokonane w ślad za nim zmiany podatkowe, które spowodowały poważne ubytki w dochodach wszystkich samorządów .

Efektom zmian w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych z lat 2019-2022, zmniejszających obciążenia podatkowe obywateli takie jak: podniesienie kwoty wolnej od podatku, obniżenie pierwszej stawki podatkowej, zerowy PIT dla młodych czy obniżenie stawki tego podatku jest ubytek bieżących dochodów własnych z PIT o „**bezprecedensowej skali**”.

W 2022 r. gmina otrzymała po raz pierwszy udziały w PIT i CIT niezgodnie z wysokością rzeczywistych wpływów podatkowych, lecz ryczałtowo, na podstawie ubiegłorocznych prognoz, obliczonych na 2021 r. przy założeniu inflacji na poziomie 3,3 proc. Kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 r. ustalono na poziomie odpowiadającym prognozowanym przez JST dochodom z PIT i CIT na 2022 r. ujętym w Wieloletniej Prognozie Finansowej wg. stanu na maj 2021 r., czyli w najbardziej dotkliwym okresie sytuacji pandemicznej, nie uwzględniając rekordowych odczytów inflacji, dynamiki wynagrodzeń i emerytur mających bezpośrednie przełożenie na wysokość dochodów z PIT.

Porównując lata 2022/2021 wpływy z omawianego podatku były niższe o kwotę **10 654 798 zł**. Wpływały na tym zmniejszonym poziomie w postaci 12 równych rat według wcześniej wyliczonej przez rząd prognozy, a nie w postaci udziałów w rzeczywistych wpływach budżetu państwa z PIT. Ubytek 2023/2022 stanowi kwota **54 690 361 zł**. Ubytek dochodów z tego tytułu w latach 2021-2023 wyniósł natomiast **65 345 159 zł**. Należy więc stwierdzić, iż wpływy z podatku PIT przestały być ważnym źródłem wzrostu bieżących dochodów własnych Gminy, jak również drastycznie zmniejszono jego rolę jako głównego czynnika stymulującego wspieranie lokalnego rozwoju gospodarczego naszego Miasta. Wydatki bieżące Gminy natomiast już przed zmianami w systemie podatku PIT rosły szybciej niż dochody bieżące. Obecnie podstawowym czynnikiem wzrostu kosztów wykonywania zadań publicznych są ceny energii oraz surowców energetycznych. Równocześnie rośnie presja inflacyjna oraz wzrost wynagrodzeń, który dodatkowo spowodowany jest wzrostem minimalnego wynagrodzenia.

Należy zauważyć, iż głównym wskaźnikiem „poziomu bezpieczeństwa finansowego” samorządu terytorialnego jest nadwyżka operacyjna, a więc stosunek dochodów bieżących do wydatków bieżących.

Planowana nadwyżka operacyjna, w gminie Sosnowiec, na początek bieżącego roku wynosiła 19 556 364,30 PLN. Jednak w przeciągu zaledwie 5 miesięcy uległa zmniejszeniu i stała się deficytem operacyjnym w wysokości (-) 5 024 349,58 PLN.

Pragnę przypomnieć, że nadwyżka operacyjna jest niezbędna do realizowania inwestycji, jest to swego rodzaju „potencjał inwestycyjny”, czyli określa, jakie gmina ma możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę wcześniejszego zadłużenia.

Każdy planowany dodatkowy wydatek, jaki Gmina Sosnowiec chciałaby ponieść w roku 2023 jest wielkim obciążeniem dla budżetu w związku z pogłębiającym się w zastraszającym tempie deficytem operacyjnym.

Deficyt operacyjny ma ogromny wpływ na płynność finansową również w kolejnych latach prognozowanych w WPF oraz przy tworzeniu budżetu na rok 2024, którego termin nieuchronnie się przybliży. Stanowi to realne zagrożenie dla gminy.

Niestety ale należy również stwierdzić, iż żadne dodatkowe jednorazowe wsparcie z rządu z tytułu uzupełnienia subwencji czy wpływów z PIT dla Gminy nie spowoduje większej stabilizacji jej finansów ani nie wpłynie na tak ważną w planowaniu budżetów i ich zmian przewidywalność dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Reasumując, obecnie największym problemem jest drastyczne zmniejszenie dochodów własnych Gminy spowodowane min. wprowadzonymi zmianami w systemie podatkowym, co przedkłada się na wysokość otrzymanego udziału w PIT co w połączeniu z aktualnym wzrostem cen stawia Gminę w bardzo trudnej sytuacji .

